

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚ

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 28

Tisza István beszédéről.

Bár Tisza szombati levele aktuálisabb pápai beszédénél, mégis érdemes ismétellen visszatérni erre.

Amint előttem áll nyomtatásban Tisza István beszéde, úgy tűnik fel előttem, mintha Antal Gábort és Zsilinszkyt utánozta volna, megtagadván minden eredetiséget attól a protestáns államférfitől, aki vallásának erős híve, de e mellett szerencsétlen politikus.

Ott, az egyházmegyei közgyűlésen nagy alak, kinek egyenes szókimondása többet használ a protestáns hitéletnek mint amennyit ártott ama politikája, melylyel a 67-es alapon álló pártját, a szabadelvű pártot feloszlásba kergette.

Beszédéből meg lehet állapítani annyit, hogy azoknak, kik a kath. egyházat, ennek az egyháznak papjait és híveit lépten-nyomon támadják, nincs mit örülniök a Tisza István beszédének.

A protestáns államférfi beszédének sarkpontját ez a kijelentés képezi:

»a magyar társadalom valósággal az egyházakra van felépítve« — és ebből a kijelentésből következőleg azokat, kik az egyházakat támadják, a magyar társadalom ellensegeiként mutatja be.

Igaz, hogy beszéde további folyamán az enciklikát úgy tünteti fel, mint a felekezetek közötti békére, a magyar társadalom összhangjára, egyetértésre mélyebbre ható nagyobb veszedelmet, ez a nyilatkozata azonban ellentmondásban vana magyar társadalom alapjára vonatkozó szavaival, mert bizony tudja ő azt nagyon jól, hogy az egyházak bizonyos megállapított, meghatározott, szabályozott elvek keretében élnek és ez, meg az egyházakban élő dogmatikus alapelvek különítik el a vallásfelekezeteket egymástól, amely keretek a lelki üdvösség eme tanai nélkül a magyar társadalom alapját képező egyházak nem léteznének, a vallásfelekezetek külön létezésük az elvek, eszmék, dogmák különbözőségén alapul.

Tisza István azt követeli, hogy a magyar társadalom ama része, mely a katolikus hitelvekben él, a pápai enciklikát, mely így kezdődik: Ne temere... ne fogadja el.

Ezt követelte Antal Gábor és Zsilinszky, ezt Kovács Ernő képviselő par-

lamentí interpellációjában. Tehát mindannyian a katolikus hitéletbe töreköznek belenyulni, holott maga Tisza István mondja:

»Az mondatik, hogy hiszen a »Ne temere« kezdetű enciklikának semmi jogi hatálya nincsen, mivel a házassági jog teljesen elvesztette egyházi vonatkozásait. Polgári törvények alapján van rendezve, függetlenül az egyház magatartásától.«

De hát miért e nagy felháborodás?

A protestáns egyházak a házasságot nem tekintik szentségnek, a katolikus egyház azonban mindig szentségnek vallotta, szentségnek tartja, tehát az ő joga megítélni, hogy melyik házasságnak van szentségi jellege.

Talán most fedezték ezt fel Magyarországon? Azok, akik ilyen új felfedezésre jutottak, nem is ismerik b. e. Lajcsák püspök idejebeli pastorelle ügyét, a mikor a vegyes házasságban élő néhai Beöthy Ödön, a róm. kath. olyan hevesen támadta meg a kibocsátott pásztorellevelet, csak hogy ő, aki katolikus vallású volt, nem nyult ilyen alakban a katolikus hitéletbe.

A mi protestánsaink minket, katolikusokat féltenek attól, hogy majd megzavarjuk az egyházakra épített magyar társadalmat.

Hát követeljük-e mi Tisza Istvántól azt, hogy fogadják el ő és hittársai a házasság szentségét? — pedig ők azt követelik tőlünk, hogy a magyar társadalom érdekében utasítsuk vissza vallásunk fejének, a római pápának enciklikájában foglalt rendelkezését.

Tisza István az egyházakra épített magyar társadalmat félti az enciklikától, tehát bizonyára minket katolikusokat félt a magyar társadalomban.

Hát nézzen szét hívei között és a katolikus hívek között. Nézzen szét a Dunán túl, ahol beszédét mondotta és nézzen szét a Tiszán túl, ahol lakik, sehol a türelmet kifejlődve nem látta magasztosabban, mint épen a katolikusoknál, míg a katolikusokkal szemben nem találjuk-e annak ellenkezőjét?

Csak a legközelebbire, Nagyvárad társadalmára mutatunk rá, melyet a protestáns államférfi nem ismer. Ahol a katolikus intelligencia semmiféle támadást sem intéz a más vallásfelekezetekkel szemben, holott a más fajta intelligenciáról ezt nem állítjuk, mert nem állíthatjuk.

Tisza István beszédének sulya abban van, hogy a Dunántúli egyházmegye közgyűlésen egyenesen a katolikusokat hívja fel a magyar társadalom megmentésére azért, mert a katolikus nép, ennek intelligenciája, megünvén az ellene intézett erőszakos támadásokat, eljöttnek látta az időt arra, hogy életjelt adjon magáról.

És amikor az egyházakra épített magyar társadalom az a része, mely a katolikus hitélettől távol áll, a katolikus hitéletnek az enkaristikus körmenetben való megnyilatkozását ordítózással és utszéli kövekkel akarta meggátolni, Magyarországon, a szabad vallás gyakorlat terén, nem volt szava protestáns vezéreinknek, kik az egyházakon épült magyar társadalomban élnek, a jogtalanság, a durvaság elítélésére.

»Ujabb jelek tesznek tanúságot amellett, hogy az ultramontán klerikális irányzat, amely úgy nézett ki, mintha csatát vesztett volna, újból elérkezettnek látja az időt a szervezkedésre« — mondja Tisza István.

Vagyis: az egyházakra épített társadalomban élő katolikusok, kik hosszú időn át némák és mozdulatlanok valának, most már megunták a folytonos rugdalásokat, támadásokat, megjelentek újból a hitélet nagy mezején, nem támadják a más vallásfelekezeteket sehol, de magukat védelmezni merik, az ultramontán klerikális irányzatba léptek bele.

Hát olyan nagy bünt követtek el a magyar társadalom ellen ezek a katolikusok? vagy csak katolikusnak lenni nem szabad? megengedik ugyan a protestáns szóvivők, hogy katolikusok legyünk, de csak olyanok lehetünk, akik mindenben azt cselekedjük, amit ők kívánnak és ők fogják nekünk előírni a hitéletben azt, amit követnünk szabad.

Ez volna hát az egyházakra épített társadalom?

Én ilyen ellentmondást Tisza István beszédében nem látok, — látni nem akarok.

Tisza István nem a katolikusok ellen akar szervezkedni és erőt fejleszteni, hiszen az egyházakra épített magyar társadalomhoz fordul, tehát a katolikusokhoz is, hogy szilárdan álljanak szemben ama bomlasztó törekvésekkel, amelyek az atheizmus, materializmus, szocializmusban és fegyvertársai működésében megnyilvánul.

Sürgöny!

Fertőtlenítő (Lawodit) olaj lefolyó kanális, csatorna és klo-

zetek fertőtlenítéséhez. — Kapható: Tarsoly és Risztó vaskereskedésében Rákóczi-ut 80 sz. — Telefon 390

Dobozokban

Fel kiló 70, egész kiló 1.40.

Mert lehetlenségnek tartom, hogy Tisza István azt a sarkított hirdette, hogy:

»a magyar társadalom valósággal az egyházakra van felépítve»

és ugyanakkor, mikor ezt hirdeti, megtámadni akarná azt az egyházat, mely ennek az eszmének számbelileg is a leg-hatalmasabb támasza.

Sőt ellenkezőleg, azokra nyilatkozik elítélőleg, akik éppen ezt az egyházakra felépített magyar társadalmat szétbontani törekednek.

Ezért nyugodtan pihenhetünk még, hiszen Tisza István nem akar a szocializmus és fegyvertársai soraiba lépni, noha tény, hogy Tisza István csatasorba kíván lépni a protestantizmus diadalának kivására.

No most már el kell hinnünk, hogy a magyar társadalomban, mely az egyházakra van felépítve, a kath. egyháznak nem a megtámadottnak szerepét kívánja juttatni vagy ha ezt akarná, akkor nagy beszéde egy chaos, melynek nagy mondasait bírálata tárgyává tenni nem lehet.

Dús László.

Sok hűhó egy aktalopásért. A »Népszava« nagy zajt csapott az ellopott aktából, melyet a központi statisztikai hivatalból csent el valaki — bizonyonyal nem ingyen, nem is kis pénzért. Az aktából bizonyos számadatok azt mutatták, hogyan oszolnának meg nemzetiségi szempontból a szavazatok Magyarországon, ha az írni-olvasni tudók egy, a 4 középiskolát végzetek és bizonyos cenzussal bírók két, az érettségivel bírók pedig három szavazatot kapnának, míg az analfabéták közvetve választanának tizen választván egy ösválasztót. Ebben az egész hűhóban a legérdekesebb csak a lopás ténye. »Népszava«-ék lopott aktából puskáztak. De az adatok jelentőségéről ma még semmit sem lehet tudni. A statisztikai hivatal nem csinál törvény-

javaslatot, mindössze azt a feladatot kapta, hogy terjesszen elő különféle táblázatokat a különféle alapokon készült választójogi reformok hatására nézve. Egyik ilyen kombinativa, vagylagos terv került a tolvaj útján nyilvánosságra; de még abból távolról se következik, hogy a reform valóban ezen az alapon lesz is kidolgozva.

Palotay László temetése.

Palotay László pápai prelátus, nagyprépost temetése, az egyházat és a várost ért nagy veszteséghez méltó kegyeletes részvétellel ment végbe. A végtisztesség — dacára a kellemetlen rossz időnek — városunk előkelősége nagy számmal vett részt.

Jóval a temetési szertartás megkezdése előtt már tömegesen vonultak ki a káptalansori gyászházhoz a tanítónőképző növendékei s az irgalmas nővérek.

A préposti lak kapuja, valamint a székes-egyház bejárata fekete posztó drapériával volt bevonva s a templom oltárai és első padsorok szintén fekete posztóval voltak leterítve.

A díszes érckoporsó a kapu alatt volt ravatalra helyezve, égő gyertyák sokasága között, koszorúkkal borítva, a koporsón volt elhelyezve a misekönyv, a mise ruha, a kehely, az infula és a pásztorbot. A koporsón a főpapi jelvényeken kívül a nagyváradai Kath. Kör koszorúja volt.

A temetésen a káptalan tagjai és a helybeli papságon kívül résztvettek: *Glacz Antal* főispán, *Béthy László* nyug. főispán, *Laurán Ágoston* gör. kath. nagyprépost, báró *Szentkereszty Zsigmond* kir. táblaelnök, *Sztaniszlowszky Adolf* kir. főügyész, *Rimler Károly* polgármester, *Szokoló Tamás* orsz. képviselő, *Papp Miklós* kir. pénzügyigazgató, *Medvigy Mihály* táblai tanács elnök, *Bócz Géza* táblabíró, *Barry József* törvényszéki elnök, *Szmeccsányi Miklós*, *Mangra Vazul* görög keleti püspöki helynök, *Keszthelyi Zoltán* megyei főjegyző, *Wallner Ödön* megyei főügyész, báró *Gerliczy Ferenc* elnök és *Dus László* alelnök vezetése alatt a kath. kör tagjai, dr. *Bozóky Alajos*

jogkad. igazgató, dr. *Molnár Imre*, dr. *Hoványi Gyula* jogtanárok, *Braun* honvédezeres, *Schwarz Géza* honv. őrnagy, *Novotny S. Alfonz* főgimn. igazgató, dr. *Pác Sándor*, *Des Echerolles Kruspér Gilbert*, dr. *Hoványi Géza*, dr. *Schwajger Ede*, *Mezei Mihály*, *Miskolczy Árpád*, *Sztarill Ferencz*, *Böszörményi Géza*, *Czigelt József*, dr. *Cseresznyés Béla*, *Csatárv József*, *Pekanovits Imre*, *Jelinek Ferencz*, *Papoczy Ferencz*, dr. *Gyöngyössi István*, *Mayr Sándor*, *Kiss Dávid*, *Karger Sándor*, *Sztankovich József*, *Jelinek Géza*, *Weingartner Andor*; *Erős Rezső* kormányzó vezetése alatt a püspökségi uradalom, *Papp Imre* főtitkár vezetése alatt a káptalani uradalom tisztikara, *Stark Gyula* vezetése alatt a kath. tanítók voltak jelen.

A káptalan nem helybenlakó tagjai közül dr. *Fraknoi Vilmos* c. püspök és *Gróh Ferencz* debreczeni prépost szintén részt vettek a temetésen. A vidéki papság közül sokan jöttek be a b. nagyprépost végtisztesség tételére; így a többek között: *Sárány József*, *Rézman Márton*, *Szabó Gyula*, *Szabó Sándor*, *Csicsay Alajos*, *Bázár Gyula*, *Vitkovszky Flóris*, *Lindenberger János*, *Kópis József*, *Szöke János*, *Molnár Dezső*, *Hamernyik Sándor*, *Gál István*, *Ruszká Zoltán* stb.

A gyászszerterítést *Fetszer Antal* felsz. püspök végezte, *Sárréti János* és *Szabó István* karkáplánok és a növendék papság segédletével.

A beszentelés után b. *Gerliczy Ferenc* főrendiházi tag a nagyváradai Kath. Kör nevében a következő beszédben vett bucsut a Kör alapítójától és egyházi elnökétől:

Tisztelt gyászoló közönség!

Midőn a hang elnémul, a nyelv nem működik, a szellem és ész felmondja a szolgálatot, a szív többé nem érez, megszűnik dobogni: akkor az embernek nemesebb, fenségebb része, a lélek felszáll mindenható Urához és itt marad a porhüvely, melyet felőle az enyészett!

Méltóságos Palotay László pápai praelatus, I. szert. káptalani nagyprépost, a Kath. Kör egyházi elnöke itt nyugszik előttünk s mi eljöttünk tőle bucsut venni s öntudatára ébredünk annak, hogy az elhunytban mit veszítettünk.

Te voltál az, nagy halott, aki a nagyváradai Kath. Kör alapkövét megvetted, gyenge falait hatalmas sáncokkal övezted körül s lehetővé tetted, hogy nagygyá, hatalmasná növekedjék.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A fehér lilium.

Írta: **Vécsey Kálmán.**

Csend van . . . Az esti szellő lágyan fujdogál az A. G. kastély parkjainak fái közt. A tavaszi égen ezer és ezer csillag ragyog. A hold bágyadt sugára merengve néz a tájra le s a szép este néma csendjét kellemesen zavaró tülemile dala elhallgat. Lent a park végén három fenyőfa pedig egymásra hajolva ringatózik a lágy esti fuvalomban.

I.

A park ura ifju nejjével idejön minden este a három fenyő alá. A férfi a délceg nagy ur szerelemittasan öleli át ragyogó szép nejjét, ki fehér ruhájában úgy néz ki, mint egy fésző liliumszál. Itt az ideális környezetben esküsznek egymásnak örök hűséget minden este. A férfi nejjét átkarolva suttogja:

— Szeretlek, míg élek, szeretni foglak. Te leszel nekem egyetlen, édes, drága mindenem.

A nő meg az a liliumszál, csókokkal

halmozza el e szép ígéket mondó ajkakat. Aztán pedig a szerelem lágyan hangzó szavával rebegi egymás után.

— Szeretlek, imádlak, szeretlek!

S az a három fenyőfa ott a fejük felett szintén suttogtak egymásra hajolva; tán ők is a szerelemről meséltek.

II.

Elmult a tavasz, jött a nyár. A szerelmes pár még mindig kijár a fenyőfák alá, de már nem minden este. Már csak a nő beszél a szerelemről, a boldogságról. Megfogja férje férje kezét s olyan esdőn kérdi:

— Ugy-e szeretsz még mindig oly nagyon, mint szerettél, ugy-e enyém vagy, egyedül az enyém?

A férfi szórakozatlan, szinte haraggal felel: — Persze, de mondtam már neked elég-szer, minek faggatsz velem annyit!

Visszahzza kezét nejjének fehér kacsóiból s egyik szivarját a másik után szívja s dobja el.

A nő pedig lopva tűrül ki egy könny-cseppet szeméből s úgy látszik, mintha napról-napra halványabb volna s mintha szeme alatt a fájdalom vont volna sötét karikákat. Arcáról letűnt az üde rózsapír. Hisz égeti szívet

a maró fájdalom, mert tudja, hogy férje elhídegült, megunta őt . . .

A fenyőfák is mintha szomorúbban, csendesebben susognának s tán már ők sem regelegnek többé a szerelemről.

III.

El mult a nyár is. A park fáinak levelei lehulltak. Zizegő avar borítja be a földet. Szomorú ott mostan minden. Nem szól a bokorban a fülemile, nem muzsikál a fűben a tücsök. Tán minden a park urnőjét siratja, aki olyan nagyon, nagyon boldogtalan. Egyedül jár ki esténként a szokott kedves helyre, ide a fenyők alá. Benn a kastélyban pedig a dinomdánom, sok ott a férfivendég, kihallik a muzsika szava, a pohárcsengés. Minden kacaj egy-egy törzsúrás a szerető s megcsalt nő szívének, ki ott zokog sokáig a fenyők alatt a késő éjszakában. — A fenyők pedig a fejük felett busan suttognak urnőjük elveszett boldogságáról.

IV.

Mult az idő, folytak az évek lassan, rendben. Már ötödször fordult az éveket számláló órakerék. De azért ott találjuk a felejteni nem

TÁTRAY GUSZTÁV

kézi munka és rövidáru üzlete Rákóczi-út 4. orsolya templom mellett. Helyi és vidéki telefon 783. sz.

Elismert szolid kiszolgálás!

!! FONTOS A SZÜLŐKNEK !!

Iskolai időnyre kézi munka és mindenféle gyermek ke-lengyék előírás szerint. Harisnyákban és mindennemű rövid-árakban nagy raktár, legolcsóbb árak!

Te voltál az, aki tapintatos közbenjárásod, buzgólkodásod köveivel kiegyenlített a követendő utat, lángoló szereteted hevével azt megvilágítottad s megadád az irányt, amelyet követve hitéletünk célját elérjük.

Te voltál az, aki megtanítottál a hitre, kezdetben mint egyházmegyéd kőzkatona, később lelkes harcosa s legutóbb mint fenkölt vezére.

Te voltál az, ki veszélylyel fenyegetett hitéletünk visszaszerzésére a reménységet megadád; te voltál, ki a szeretetre megtanítottál, mert nem volt özvegy, árva, sinylődő, akinek könnyeit, fájdalmát nem enyhítetted, vagy le ne törölted volna.

Most, midőn eljöttünk tőled elbucsuzni, kifejezni mély tiszteletünk, igaz ragaszkodásunk, hálánk és szeretetünket, akkor borul elvesztésed felett gyászba s a szív fájdalma önkénytelenül könnyet csal szemünkbe, mely egyesülve a hálaadó könnyek nagy sokaságával, gyémánt koszorút övez kihült homlokod köré, elismerésünk jeléül.

Isten veled! nagy halottunk. Legyen áldott emlékezeted; bár porhüvelyedet a megsemmisülésnek adjuk át, de itt marad szellemed, itt marad tetteidnek áldása, mely megkezdett művedben vezércsillagunk leend.

Isten veled, nagy halott!

A szép bucsuzó mélyen meghatotta a résztvevő közönséget és sokaknak könnyet csalt szemébe.

Ezután a gyászmenet a székesegyházba vonult. A koporsót a püspökségi uradalom tisztikara kézen vitte a templomba, ahol a templom hajójában felállított katalfakra helyezték.

A requiemet *Fetser Antal* felszentelt püspök végezte, míg az oldalaltároknál csendes gyászmiséket mondtak.

A gyászmise után megindult a gyászmenet az olasz temetőbe. A koporsót nem a temetkezési intézet gyászkočíján, hanem régi divatu, tető nélküli gyászkočíra helyezték, amelyet két káptalani szolga által vezetett négy ló vont.

Az elhunyt főpapot a nagytemető főkapuja mellett helyezték örök nyugalomra, édes anyja hamvai mellé.

tudó nőt, a hervadó lilomszált a fenyők alatt. Idejár gyermekével mindig. Szeretett kis leánykáját csókokkal halmozza el s magához vonva fülebe sugja:

— Édes, egyetlen kincsem, én már nem élek sokáig, érzem a mellemben azt a nehéz szurást, én elmegyek . . . elmegyek tőled oda, hol nincs bú, nincs fájdalom, a felejtés honába. De azért ne sirj, én veled leszek. Jer ki majd hozzám, ide a fenyők alá, itt meghallom majd panaszló szavad s eljövök érted! . . .

V.

Tél van; ezüst lepel borít be mindent. Csend van mindenütt. A kastélyban nesztelenül járnak, beteg az urnó. A vak éjben csak egy ablak világít, a többi sötét. Nincs otthon a férfi, az máshol más nővel mulat. Bent az urnó szobájában az anya tanítja apjéért imádkozni gyermekét:

— Én Istenem, halld imámat, áldd meg, véd meg jó apámat.

Nehezére esik a megcsalt nőnek ezeket mondani, de mondja, mert most is szereti, imádja férjét. S aztán, mikor a gyermek már nyugodtan alszik, odamegy hozzá, följe hajol csókkal borítva be annak orcáit s alig halkan rebeget könnyelt szemekkel:

A ravatalon szebbnél-szebb koszorúk voltak, a következő feliratokkal:

Szeretett elnökének s alapítójának — a nagyváradai Katholikus Kör;

Szeretett elnökének — a nagyváradai vidéki róm. kath. tanítóegylet;

Szeretett földesurának — az uradalmi tisztikar;

Özv. Báró Gerliczy Félixné — Régi igaz batárság jeléül;

Báró Gerliczy Ferencz és családja — a szerető felejtethetetlen atyai barátak;

Des Echerolles Kruspér Sándorné — szeretettel;

A Berettyó ujfalu hitközség — Szedtem az Úrházának az ékességét;

Id. Schwarz Ferencz — Tisztelete jeléül.

A díszes temetést az elhunyt végakaratahoz képest Weiszlovits Lajos, a Concordia temetkezési intézet tulajdonosa rendezte, aki teljes buzgalommal és gondos figyelemmel mindent megtett, hogy a boldog emléktű főpap temetése impozáns legyen s ezzel is leróhassa a megboldogult iránti háláját s a főtiszt. káptalan megelégedését kiérdemelve.

A kath. kör részvéte:

A nagyváradai kath. kör b. e. alapítója s mindvégig egyházi elnöke és bőkezű pártfogója halála alkalmából a következő részvétiratot intézte a káptalanhoz:

Főtisztelendő Káptalan!

A nagyváradai Kath. Kör választmánya mély fájdalommal fordul a főtisztelendő Káptalanhoz e szomorú napokban, midőn nagyprépostját siratja.

A vesztesség bennünket is első sorban érint; mi is fejünket siratjuk, sőt alapítónkat, első szervezőnket gyászoljuk *Palatay László* elhunytával; nem csoda tehát, ha mi is vigasztalásra szorulunk.

Lelkipásztori apostoli buzgalma adott lendületet a 90 es évek kath. társadalmi újjászülésének városunkban; hatalmas szervező képessége mutatta meg, hogy Nagyvárad város kath. társadalmát is lehet tömöríteni, vezetni s egy jobb jövőnek nevelni. Kath. egyesületünk immár 13-ik éve létrehozóját, az anyagiakban bőkezű támogatóját tisztelte egyházi elnökében.

Koporsójánál állunk tehát ősz vezérünknek. Szívfaidalmunkat szavakban kifejezni nem tud-

— Jer ki majd hozzám, oda a fenyőfák alá, ott meghallom panaszló szavad s eljövök érted!

Másnap reggel sűrű szaladtak a sápadt arcu szolgák a kastély folyosóin könnyezve adták egymás tudtára, hogy szeretett urnójuk nincs többé. Tehát letört a gyenge lilomszál, meghalt, elhervadt.

VI.

Multak azóta ismét az évek; egyik elmult a másik után. Azóta már két sir domborul a fenyők alatt. A fenyőfák is már száradni kezdenek, a park pedig kopár üres. Nem járt lent senki, csak éjjelenként jelenik meg egy sötét árny, egy őszbeborult, meggörnyedt férfi, ki odatipeg a sírhantokhoz, ráborul a korhadó fakeresztekre és megbánva retentő bűnét, térdén állva kér nejtől és gyermekétől kiket ő vitt a sirba, sűrű könnyek közt bocsánatot . . .

A fenyőfák pedig szomoruan integetnek le hozzá meghajolva az éj szelétől . . . Tán a halottaktól intenek igaz bocsánatot . . .

juk. Létrehozónk, atyánk volt ő; a jó gyermek pedig csak sirni tud atyja koporsójánál s lelke legmélyéből imádkozni a Megváltóhoz: jutalmazza szeretett elnökünknek, alapítónknak az ő nagy dicsőségére szánt tetteit méltó helylyel az igazak országában.

Legmélyebb tisztelettel

Nagyváradon 1908. szeptember 26-án tartott rendkívüli választmányi ülésünkből

a nagyváradai Kath. Kör képviselétében:

Dús László

Dr Imrik Gusztáv

alelnök.

titkár.

A választói jog.

— *Buchinger ismét Béccsel cimborál.* —

A szociáldemokrata munkások vasárnap délután két órakor tüntető felvonulást rendeztek Budapesten, mely mindvégig csendes lefolyású volt. A menetben mindenütt piros jelzőtáblákat vittek, amelyeken ez volt a fölírás: Éljen az általános ti kos választói jog! Le a plurális választói joggal! A tömegből is sűrűn hallatszottak etajta kiáltások s gyakran rázendítettek a Munkásmarseillaisere. Jóval négy óra után érkezett ki a menet az Aréna elé. A nagygyűlés elnökévé *Pelcaéder Ágostont* választották. A népgyűlés egyetlen szónoka *Klárík Ferenc* volt, aki a kormány és a tervbe vett plurális választói jogot támadta igen élesen.

Oszták szociáldemokraták.

Béccsből jelentik: Az oszták szociáldemokratapárt tegnap birodalmi gyűlést tartott, hogy állást foglaljon a magyar választói reformmal szemben. Az ausztriai összes nemzetiségek munkásszervezeteinek képviselőin kívül résztvettek még mint vendégek a magyar és horvát szociáldemokrácia képviselői. *Pernerstorfer* elnök, képviselő kijelentette, hogy az oszták szociáldemokrácia kötelességének tartja, hogy a szorongatott magyar elvtársakat támogassa és mindent el fognak követni, hogy azokat törekvéseikben segítse.

Az előadó, *dr Adler* képviselő, hosszabb vita után határozati javaslatot indítványozott, melyben a többek közt a következőket találjuk: A birodalmi gyűlés kinyilvánítja, hogy a hamsitatan, általános, egyenlő és titkos választói jognak Magyarországon való megalkotása nemcsak a politikai szociális és nemzeti igazságosság követelménye, hanem közszükséglet, amely az állam, de különösen a különböző nyelvű munkásszervezetek legfontosabb érdekeit érinti — úgy Ausztriában, mint Magyarországon. Ausztria szociáldemokrácia biztosítja Magyarországon önérvényes proletárjait, hogy a választási küzdelemben rendíthetetlenül és szilárdan végig tartsanak ki és kijelentik, hogy őket ebben a jogokért folyó küzdelemben testvériesen fogják támogatni. Vita után, amelyben a magyarországi pártvezetőség nevében *Buchinger*, valamint a magyarországi német, szláv és szerb szociáldemokraták képviselőivel a horvátokéval egyetemben vettek részt, a határozati javaslatot egyhangulag elfogadták.

HÖLGYEK!

A legdivatosabb és legújabb szabásmintáim megérkeztek. Személyzetemet a főváros elsőrangú szalonjaiból hozattam. — A munkáért kezességet vállalok. —

ROTH ADOLF női szabó
NAGYVÁRAD, ZÖLDFÁ-UTCA 11 SZÁM.

A Szokoly—Agoston affaire.

— *A szabadgondolkodók gyűlésének epilógusa.* —

Ismeretes olvasóink előtt, hogy a szabadgondolkodók múlt vasárnapi gyűlésén egy belga képviselő éliesen megtámadta Apponyit. A gyűlésen Agoston Péter elnökölt s a tanár ur szó nélkül türe miniszterének az ócsárlását. Erről az eljárásról Szokoly Tamás képviselő megmondta a maga véleményét Agostonnak, amiért aztán a *Nagyvárad* *Napló* durván megtámadta a képviselőt.

Szokoly Tamás e támadásra a következő nyilatkozatot küldte be hozzánk:

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

A tiszta igazság érdekében nyilatkozni kívánok arra a miőszíthetlen támadásra, amelyet a »Nagyvárad *Napló*« f. évi szeptember hó 27-én megjelent vasárnapi számában »Szégyelje magát! — Szokoly Tamás utcai jelenete« című cikkében nyilván a személyem ellen táplált gyűlöleténél fogva, ellenem intézett. A tiszta igazság érdekében kérem is Szerkesztő urat, sziveskedjék nagybecsű lapjában e nyilatkozatomnak helyt adni, hadd lássa a közvélemény, hogy a személyes gyűlölségből eredő rosszakarat a sajtószabadság cégére alatt mekkora excessusokat enged meg magának, az igazság és mások becsülete és jóhírneve rovására és látván, elbírálhassa, kiknek lelkiismeretlenségére van bízva néhol a 48-as idők legszebb, magyar lelkesedésen kivívott, magyar véren biztosított vívmánya.

Minden újságolvasó ember olvashatta azt az igazán felháborító tény, hogy egy állítólag eőkelő idegen Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi minisztert, ezt a művelt külföld előtt is imponáló és megbecsült, szinte egyetlen magyar államférfiut, a tulajdon hazájában, a tulajdon hazája fővárosában, Budapesten f. hó 20-án a magyarországi szabadgondolkodók országos egyesületének nagygyűlésén, a magyar honpolgárokból álló egyesület egyenes meghívására tartott előadásában, a vendégjog kihívó megsértésével, cudarul megtámadta, megrágalmazta Ennek a nagygyűlésnek Agoston Péter dr volt az elnöke. És ebben az emberben, akinek mint a nagyvárad kir. kath. jogakadémia tanárának Apponyi miniszter a felebbvalója, aki fizetését, tehát kenyerét a katolikus vallás alapból kapja, elnök létére nem volt meg az a tapintat, sem az általa vezetett nagygyűlésnek az a megbecsülése, hogy a vendégjoggal üzött arcátlan visszaélést, aminőt a legutolsó parasztkunyhóban sem tűrnének meg, elnöki jogánál fogva meggátolja; hanem erélytelen szereplésével az ildomtalan támadásnak még egyenesen tápot adott, sőt a vendégjogsértőt még meg is dicsérte.

Agoston Péter dr ezen szomorú szereplése méltán kihívja minden higgadt gondolkodású és ítélő ember ítélő kritikáját. Amidőn tehát a kérdéses utcai találkozásokor én ennek komolyan bár, de sine ira et studio, feltűnés nélkül kifejezést adtam, azért megrovás engem annál kevésbé illet, mert a szabadgondolkodás és ítélet joga engem is megillet.

Nem igaz tehát, hogy én alighogy dr Agostont megpillantottam, felemeltem dühösen a jobb kezemet, megtenyegettem a professzort és átkiáltottam hozzá, mert előzőleg köszöntöttem is őket jobb kezemmel csupán átintettem feléje és csak oly hangon, hogy megértse, inkább kedélyesen, bár komolyan szoltam át: »Szégyelje magát!«

Dr Agoston még nyomban meg is kérdezte, hogy miért szégyelje magát, amire én azt vá-

laszoltam: Vasárnapi szerepléseért Apponyi megtámadásában.

Az incidensnek a velünk volt urakon kívül tanuja nem volt, az egész szóváltás feltűnés nélkül folyt le. Agoston vállat vont, folytatta utját mint jó magam is.

Ez, ami történt. A *Napló* izlésére és igazságszeretetére vall, ha úgy adta elő, hogy engem gyűlöletes szinben tüntet fel. Jóhíremért, becületemért a bíróság előtt fogom számon kérni ezt a szándékos tolicsuszamlását.

Kijelentem egyuttal, hogy ma is fenntartom Agoston tanárral szemben a szabadgondolkodók nagygyűlésén tanusított gróf Apponyi Albert ellen táplált ellenszenvéből származott, tehát tudatosan tapintatlan elnöki szereplése felől alkotott ítéletemet és ma is azt mondom:

Szégyelje magát akkor is, amikor a fizetés felveszi.

Maradtam a Szerkesztő Urnak kiváló tisztelettel

Nagyvárad, 1908. szept. 28.

kész hiva:

Szokoly Tamás.

Örvény Iván †.

Megrendítő egy intézetre nézve igazgatójának halála. S Örvény Iván, a nagyvárad állami főreáliskola igazgatójának elhunytá váratlanul is jött. Friss munkakedvvel, kitartó erélyvel, finom tapintattal s kartársai iránt való szeretettel vette át az intézet vezetését fél évvel ezelőtt s a rövid idő alatt személye iránt megnyilatkozott tisztelet és ragaszkodás csak mélyíti az utána maradt szomorúság érzését.

Még szombaton a késő délutáni órákban irodájában dolgozott a szorgalmas és ügyes igazgató s munkája befejeztével egy rokonával ment el barátságos vacsorára. Fáradságnak tulajdonították egészségére tett megjegyzését, de 11 óra tájban rosszul létről panaszkodott. Reáliskolai lakására hajtottak, lepihentették, de örökös álmra. Tizenöt percnyi rosszul lét után csöndesen elszenderült. Szívzélhűdés érte a gyöngéd, jószívű embert.

Örvény Iván halálát özvegyen maradt neje, szül. Murin Zsófia és édesanyja, szül. gyalokay Gyalokay Terézia, volt nagyvárad kir. törvényszéki elnök nővére és Bognár Károly esperesplébános, rokona gyászolja. Az özvegy nő és édesanyja, valamint rokona fájdalmában osztozik azon intézet tanári kara és ifjusága, melynek a megboldogult szeretettől és köztisztelettől környezett igazgatója volt, valamint számtalan tisztelője, kiket a társadalom köréből megnyerő modorával személye iránt megnyert.

A gyászoló család és a főreáliskola külön gyászjelentésben adta közhirül a váratlan és szomorú eseményt, Örvény Iván igazgató halálát. A gyászjelentések a következők:

Ozv. Örvény Ivánné, szül. Murin Zsófia, mint hitvestárs, özv. Örvény Józsefné, szül. gyalokay Gyalokay Terézia, mint édesanya, Bognár Károly, tapolcai kerületi esperes káptalanbíró plébános, mint testvér szomorodott szívvel tudatják, a szerető férj, a hálás fiu és a jó testvérnek, Örvény Iván nagyvárad m. kir. állami főreáliskolai igazgatónak f. évi szept. 26-án életének 53-ik, legboldogabb házasságának 26-ik évében szívzélhűdésben történt elhunytát. A drága halott hűlt teteme szept. 29-én délután fél 4 órakor a nagyvárad m. kir. áll. főreál-

iskolában a róm. kath. vallás szertartásai szerint való beszentelés után Zsolnára fognak szállítani s ott a családi sírboltban a föltámadás napjára elhelyeztetni. A szentmise-áldozat pedig szeptember 30-án d. e. 11 órakor fog a Szt. Ferencrendiek templomában bemutatni. Nagyvárad, 1908. szeptember hó 28. — Imádkozzunk érte! — Nyugodjék békében!

A nagyvárad m. kir. állami főreáliskola tanári kara és tanuló ifjusága mély fájdalommal tudatja, hogy intéze évek törhetetlen buzgalmu, nagy érdemű igazgatója, tanártársainak meleg szívű barátja, tanítványainak gondos nevelőatyja Örvény Iván királyi igazgató tolvó évi szeptember hó 26-án éjjel fél 12 órakor Nagyváradon munkás életének 53-ik, tanári működésének 29-ik, igazgatóságának ötödik, nagyvárad igazgatóságának első évében Isten akaratából hirtelen elhunyt. A megboldogult hűlt tetemei szeptember 29-én d. u. fél 4 órakor, a nagyvárad m. kir. állami főreáliskolában a róm. kath. vallás szertartásai szerint való beszentelés után fogjuk a nagyvárad vasut állomáshoz Zsolnára való szállításuk céljából utolsó földi utjukon kísérni. Lelke üdvéért a szentmise áldozatát szeptember 30-án d. e. 11 órakor mutatjuk be a kapucinus rend templomában. Nagyvárad, 1908. szeptember hó 27. Áldás emlékére! — Nyugodjék békében!

A temetési szertartást dr Lányi József tinnini püspök, a boldogult igazgató egykori tanítványa fogja végezni teljes segédlettel ma, szeptember 29-én d. u. fél 4 órakor. Az elhunyt igazgató holttetemeit a főreáliskolában való beszentelés után a nagyvárad vasuti állomáshoz fogják kísérni Zsolnára való szállításuk végett.

A boldogult lelki üdvéért egyszerre mutatnak be szentmise áldozatot Nagyváradon és Zsolnán szeptember 30-án d. e. 11 órakor.

Nagyváradon a kapucinus rend templomában lesz 30-án, szerdán d. e. 11 órakor az ünnepélyes Requiem a korán és váratlanul elhunyt Örvény Iván, igazgatóért.

UJDONSÁGOK.

* **Szent Mihály napja.** Megjött az ősz. Nemcsak a kalendárium mutatja, hanem az időjárás is. Ma nevezetes dátum van: Szent Mihály napja. Régebben ilyenkor felfordult világ volt majdnem minden háznál: költöztek. Ma már novemberre tolták el ezt a kellemetlen dolgot. Tegnap este különben már 7 órakor szólaltak meg a harangok.

* **Primicia.** Papp Béla, a pár nappal ezelőtt felszentelt ujmisés pap, vasárnap, szeptember 27-én tartotta első szentmiséjét a gyulai plébánia templomban. Az ünnepélyes alkalomból a templomot zsufolásig megtöltötték a hívek. Az ujmisés mellett a manuactori tisztelet dr. Karácsonyi János prépostkanonok, az ujmisés rokona tartotta, míg Szulyó Timotheusz radnai szent Ferencz-rendi áldozár remek szent beszédet mondott. Délben az örömműnep alkalomból dr. Karácsonyi János prépostkanonok édes anyjának vendégszerető házában ebéd volt, amelyre sokan voltak hivatalosak.

* **Jogakadémiai választások.** Tegnap délelőtt 11 órakor tartotta elnökjelölő gyűlését az akadémiai olvasó és segélyegyleti kör. Az összejött akadémiai polgárok Vass Árpád III.

Selymek és finom női ruhas/övetek! = = = = Karlsbadi bőrkeztyü párja 78 és 95 kr.

Szolid kiszolgálás!

Tömegmegvétel folytán gyári áron alul árusítatnak.

Szigoruan szabott árak!

ARUHAZ A GÓLYÁHOZ GUTFRIED TESTVÉREK Szent László-tér (Holdas templom mellett.)

E lap előfizetői 5 százalék pénztári engedményben részesülnek.

éves joghallgatót kérték fel az elnök jelölt gyűlés vezetésére, ki rövid beszédében kifejtette a helyes jelölés fontosságát s kérte az összejött-eket, hogy csupán a két kör érdekét tartásuk szem előtt. Azután **Bérczi Endre** kérte fel a jegyzőkönyv vezetésére. Majd **Gerő Gusztáv II. é. h. szép szavakban fejtegette Sebestyén Gyula III. é. h. érdemeit** s kérte, hogy őt, az ügyes poétát, szerény és ügybuzgó kollegájukat jelöljék a jogász elnökségre, mit a gyűlés meg is tett. Végül **Bérczi Endre II. é. h. Cellárh Árpád IV. éves hallgató jelölését** kérte segélyegyleti elnöknek. E után a gyűlés véget ért. Az eddigiek szerint a két jelölt megválasztása bizonyos és hogy ellenjelölés nem fog történni; a két jelölt minden tekintetben alkalmas és megfelelő s az ifjuság körében általános népszerűségnek örvendenek.

* **Nem fizetik a vizszabályozási járulékokat.** Az aradmegyei ármentesítő társulat a jövő hó 7 én tartja meg közgyűlését. Ezen a közgyűlésen az elnökség jelentést fog tenni arról, hogy a vizszabályozási járulékokat nem akarják fizetni. Az idén ugyanis 266037 korona 12 fillér van behajthatatlanul, tehát sokkal több mint az előző évben ki volt vetve. Az elnökség orvoslást fog kérni e miatt a közgyűlés útján az illetékes hatóságtól.

* **Övintézkedések a kolera ellen.** Nagyvárad város hatósága, s különösen dr. **Baróthy Ákos v. főorvos** mindent elkövetnek, hogy ha meglátogatna bennünket az ázsiai veszedelem, készületlenül ne találjon. A főorvos előterjesztésére tegnap újabb tanácsülés volt a város-házán, amelyen a vízvezeték tisztántartásáról és megővéséről tanácskoztak. A legszigorubb intézkedéseket rendelték el, hogy a vízvezeték meg ne fertőzhessék, ha esetleg előfordulna a kolera. Az egész területet bekerítetik, hogy ahhoz semmi szenny ne férközhessék. — A régi járványkórháznál két nagy helyiséget azonnal kitisztíttatnak s átalakítanak megfigyelő és kilakoltatásokra alkalmas helyiségekkül. Míg a járvány meg nem szűnik, az egész területre katonákat nem szállásolnak be. A szemétkihordó-vállalatokat kötelezik, hogy cinezett talyigákon hordják a szeméttet. Utasították a főorvost, hogy felhívás útján alkalmazzon az esetleg s kolera-vész alkalmára ápolókat napi 10 korona napi-díjjal.

* **Halálozás.** Részvétel értesülünk, egy derék öreg ur, **Szabó János szeghalmi postamester** hirtelen haláláról. Az elhunyt hosszú évekig Nagyváradon lakott s postaszállító volt. Két év óta költözött Szeghalomra. Halálát szív-szélhűtés okozta. A széles körben ismert férfiú közeli rokonságban volt a Sántha-, Böhm- és Lakatos-családokkal.

* **Hatóságok levelezése Boszniába.** A belügyminisztérium rendeletileg értesítette a törvényhatóságokat, hogy ez-entul Bosznia és Hercegovinai községekhez intézett átirataikat ezentul a Szerajevói kormányhatósághoz intézzék. Igen hasznos e rendelet már csak azért is, mert eddig az átiratokra egy év elmúltával se jött válasz a nem történt elintézés, mi a törvényhatóságokra igen kellemetlen volt.

* **Ridikül, mint jótékonyági gyűjtő eszköz.** A József kir. herceg szanatórium igazgatósága az összes törvényhatóságokhoz azon kérelemmel fordult, hogy a csatolt ridiküloket ossza szét a községeknek, felszólítva egyéneket, hogy abba gyűjtsenek a szanatórium javára. Így **Lukács György elnök** a biharmegyei

alispáni hivatalnak is küldött 230 ridikült, felkérve azt, hogy október 4—24-ig gyűjtessen az egyes községben.

* **Véres kocsmai verekedés.** Csanádon vasárnap este véres verekedés történt a kocsmában, ahová betévedt egy pohárka borra Erdélyi Péter 58 éves csanádosi lakos. — A kocsmá ivójában akkor már az egyik asztal mellett több fiatal ember jól a pohár fenekére nézett. Erdélyi összeszólalkozott a másik asztalnál ülőkkel, miből erős szóváltás fejlődött ki Erdélyi Péter és ifj. Szabó Sándor között. — Szabó egyszercsak kést rántott elő s mellen szurta, az erre elnem készült Erdélyi Pétert, ki nyomban összeesett. Szabó erre eldobva kést kimenekült a kocsmából és sógorának lakására futott. A kocsmából a legények utána iramodtak s kihurcolták a lakásból a r biátus legényt s ütlegeini kezdték, miközben 4 súlyos szurást is kapott. Mindkét súlyos sérültnek dr. TESSZÁNYI Dezső orvos adta az első segélyt s véleménye szerint Szabó Sándor sebei életveszélyesek, míg Erdélyi valószínűleg kiheveri sebeit.

* **A féláru jegyes igazolványok váltása.** Az állami és törvényhatósági tisztviselők, továbbá az állami és törvényhatósági nyugdíjasok féláru vasuti jegy váltására jogosító arcképes évi igazolványai a jövő 1909-ik évre leendő érvényesítés végett a magyar kir. államvasutak igazgatóságához (Budapest, VI. ker., Andrásy-ut 73. sz.) már folyó évi október hó 15 től kezdve beküldhetők, legkésőbb azonban december hó 31-éig okvetlenül beküldendők. Azoknak az igényjogosultaknak kiknek a folyó évben arcképes évi igazolványuk még nem volt, a jövő 1909-ik évre azonban ily igazolványt maguk részére szerezni kívánának, az igazolvány kiállítását ugyancsak a fent jelzett időben kell kérelmezniük. Különösen figyelmeztetjük, az érdekelteket, hogy az igazolványok érvényesítéseért és az ujak kiállításáért járó 1 korona kezelési illeték m. kir. postabélyegekből rovandó le. A postabélyeg a betérjesztendő névjegyzékre, vagy kérvényre ragasztandók fel. Kézpénz vagy okmánybélyeg kezelési illeték fejében nem ragasztatik fel. Ez alkalommal a nyugdíjasokat arra is figyelmeztetjük, hogy a folyamodványon a lakhelyükre illetékes köz-igazgatási hatóság által igazoltatni kötelesek azt, hogy semmiféle díjazott tisztséget vagy fizetéssel járó hivatalt nem viselnek. Budapest, 1908. szeptember hó 24. A magyar királyi államvasutak igazgatósága.

* **Tánciskola.** Kovács Tivadar balletmester a párisi táncműv. okl. tagja ez évben nov. 1-én nyitja meg táncintézetét a Zöldfászloda nagytermében. Az idei szezonban rendkívül sok bájos ujdonság kerül oktatásra, azonkívül az egész konografiai táncművészet és testesthetika. Külön gyermek csoportok, diák és esti tantolyamok, boston kurzusok. Védnökségek alatt álló csoportokhoz való beosztás iránt ériekedhetnek lakásomon Schlauch-tér 2. hol egyszersmind az összes kurzusokra már most lehet beiratkozni.

x **Náci bácsi mozija.** Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy sikerült egy eisőrendű Párisi mozgófényképgyárral összeköttetésbe lépni. És így azon helyzetben vagyok, hogy vendégeimet a legjobb műsorral szórakoztassam. Kedvező időben az árnyas kert-helyiségben, kedvező időben a nagyteremben. fognak tartani minden nap az előadások. A n. é. közönség rendelkezésére állandóan

friss csapolású Dréher-sör, tisztán kezelt borok, kitűnő konyha, figyelmes kiszolgálás. A műsor minden három napban teljesen új.

* **Magyar daltársulat a »Korona-kávéházban.** Ma és mindennap esténként egy 12 férfi és női tagokból álló, jól szervezett daltársulat tamburazene kísérettel naponta változatos műsorral hangversenyez. Kezdeté este 9 órakor. Belépti-díj nincs. Egész éjjel nyitva. Szíves pártfogást kér kiváló tisztelettel **Klein Lajos** kávé.

Legújabb őszi kalapok és férfi divát ujdonságok megérkeztek ROTH M. UTODANÁU.

* **Borsalino őszi kalap ujdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

Kirabolt pénztár.

Tegnap virradóra kirabolták a nagyvárad általános munkásbiztosító pénztárt és onnan 1750 korona készpénzt vittek el. Az eset híre villámgyorsasággal terjedt el a városban s mindenki úgy informálódott, hogy a pénztárból oly nagy összeget vittek el, hogy az a pénztár létét támadja meg. A híresztelések azonban valótlannak bizonyultak. Tény az, hogy a pénztárba behaltak s az ott talált készpénzt magukkal vitték.

Az esetről tudósításunk a következő:

A nagyvárad általános munkásbiztosító pénztár hivatalos helyisége jelenleg a Ritoók Zsigmond utca Öley-féle házban van. A hivatalos helyiségből a pénztár közvetlen az utca felőli részen van. Ide egy előszobából lehet bejutni. A pénztár helyiségben az utca felőli ablakok mellett egy sarokban van a kassza. A kasszának felső részében tartja a pénztár a kézi pénzeket, míg az alsó részben nyugtákat és számlákat tartják.

A hivatalos helyiségekkel összefüggően a pénztári gondnok György István magánlakása van. György István vasárnap este 10 órakor a hivatalos helyiségekbe vezető ajtó bezárta s aludni tért. Az egész helyiségből mindössze egy — az előszobába nyíló ajtó volt bezárva.

Éjjel eddig még ismeretlen tettesek álkulcsok segítségével az előszoba ajtaját felnyitották s innen közvetlen a pénztárba hatoltak. A pénztárnak utcára nyíló ablakain a spaletáblákat betették, majd a gázlámpák meggyújtását kísérelték meg. Erre vall az, hogy a lámpa körüli íróasztalon egy meztelbás ember lábnyomai látszóttak. A lámpákat nem sikerült meggyújtani, mert a gázóra el volt zárva. Ez után az eredménytelen munka miatt gyertya mellett dolgoztak. Szerszámaik erősek voltak, így könnyen bírtak a gyenge Wertheim-szekrény vasfalával.

A beörök vas-furóval előbb 47 lyukat furtak a kassza falába. A lyukak közvetlen egymás mellett voltak, mindössze egy két milliméter választotta el azokat egymástól. Ezután vésővel vágták át a kis közöket. Így körülbelül 25 négyzet centiméter nagyságú lyukat vágtak a kassza külső falán. A pénzszekrény biztosítékául szolgáló homokot ezután a nyert nyíláson elávoították s a belső vasfalon ugyanazt a műveletet mint a külsőn elvégezték és így hatoltak be a pénzszekrény felső részébe.

A pénzszekrényben fa tálakban állott az aprópénz, míg a bakjegyek és takarékpénztári

Sirolin

Emeli az étvágyt és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számarköhögés, skrofulózis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájk)

„Roche”

Kapható orvosi rendelésre a gyógyszerárúházaiban. — Ár üvegenként 4.— korona.

könyvek egy nagyobb pénztárcában voltak. A betörők itt gyertya világ mellett dolgoztak. Magukhoz vették az egész pénzkészletet s aztán tovább állottak. A pénztárból 1750 koronát vittek el.

A tettesek a viszonyokkal teljesen ismerősök voltak. Ezt bizonyítja az, hogy a pénzszekevény felső részébe törtek be, tehát tudták, hogy itt áll a pénz, míg más pénztárakban épen a kassa középső részében szokták tartani. A betörést pedig már előre megfontolták és arra teljes óvatossággal előkészültek. Bizonyítják ezt a tettesek által ott felejtett bűnjelék. Olaj, véső, gyertya és egy álkulcs. Óvatosságuk mellett bizonyít az is, hogy az ajtókat melyek a pénztárba nyitottak magukra zárták, sőt az ajtó kulcsalykait a tisztviselők dolgozó kabátjaikkal beaggatták.

A betörést reggel Kovács Sándor hetes vette észre, aki azonnal jelentette azt a gondnoknak, aki viszont a rendőrségen tett jelentést. A rendőrségtől megjelentek a helyszínen Gerő Armin főkapitány, Czegléd István tb. r. biztos, Kelemen Bott és Dienes rendőr ellenőrök.

A megtartott nyomozás során megállapították, hogy a tettes az udvarra nyíló görög kátholikus szeminárium kertjén jutott be.

A kasszaforásnak szemtanúi is vannak. Nevezetesen az ugyanezen házban lakó Szilágyi százados kocsi és egy lakatos-segéd éjjel a betörés idején jött haza. Látták is, hogy a pénztárban egy borotvált arcú, angol bajuszu ember dolgozik mellényben, azonban azt, hogy ez mit csinált, nem látták, de erre nem is fordítottak gondot, mert azt hitték, hogy a házhoz tartozó valamelyik tisztviselő van bent.

Ez a vallomás homlokegyenest ellenkezik a hetes fenti vallomással, amikor azt adta elő, hogy a spalettáblák be voltak zárva. Tehát nem láthattak világosságot még kevésbé embert.

Mindenesetre az ügy elég bonyolult s a rendőrség ügyességétől függ, hogy a tettesek kézre kerülnek-e.

Érdekes, hogy a kassa betörés ellen biztosítva volt, azonban a biztosítási idő 25-én járt le s a pénztár nem fizette be a biztosítási díjat és emiatt elvesztik a biztosítási összeget. A rendőrség most szigorúan nyemoz a tettesek után.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Kedd: Tatárjárás.
Szerda: Tatárjárás.
Csütörtök: Biboros.
Pén: Biboros.
Szombat: Biboros.
Vasárnap délután: Tündérszeretem. Este: Mókus.

TÁVIRATOK.

A szegedi nők a király előtt.

Budapest, szeptember 28. A felsége ma megtekintette a várban az Erzsébet muzeumot s ott egy teljes órát időzött. Ma tisztelegtek az uralkodónál a szegedi nők, akik nevében Kelemen főispán beszélt s kérte a királyt, hogy fogadja el a szegedi nők emlékét. Az emlék egy-egy méter magas márvány szobor, mely hű mása a szegedi Erzsébet királyné

szobrának. A király örömmel fogadta a szobrot s érdeklődött a szobor alkotója iránt.

Tolvaj bizalmiférfi.

Budapest, szeptember 28. Az általános választói jog aktáinak ellopása tárgyában a leghigorubb nyomozást indították meg. A vizsgálat során kiderült, hogy a lopást nem állami hivatalnok követte el, hanem a nyomdában, ahol a javaslatot sokszorosították egy bizalmi férfiú lopott egy példányt.



REGÉNYCSARNOK.



A P É N Z.

Írta: C. V.

(Folytatás.)

26.

— Igen egyszerű, kelmed kivesz kétszáz forintot s nekem adja kölcsönképen, én ebből megtartok száz forintot s a másikat kelmednek adom, szintén kölcsönképen. A helységet e szerint károsodás nem érte, mert Icig még mindig bir kétszáz forintot visszafizetni s a birót pironkodás egyáltalában nem érheti, mert Icig szükség esetében bármely percben ki tud ennyi összeget teremteni, illetőleg visszafizetni.

Mátyás gondolkozni látszik.

— Ha a birónak legkisebb kétsége van, hogy én, vagy bármely helység korcsmárosa, kinek boltja és kereskedői hitele van, ki nem tud kétszáz forintot teremteni minden órában, s minden percben, ne vegye ki a pénzt.

Mátyásnak valóban egész élettapasztalata egyébről nem tanuskodhatott, minthogy minden korcsmáros s egyszersmind üzér és kereskedő, kinek kezén pénz forog, kétszáz forintot könnyen kiteremthet.

— Fizetési képtelenségben nem kételked, mindazonat . . .

— Ne siesse el a dolgot, hányja-vesse meg jól, gondolkozzék fölötte, utóvégre tán nem is sürgős, legkevésbé sem sietős s el is maradhatna, — jegyzé meg Icig, amez emberek gunyjával, kik a helyzetet uralják.

Mátyás szóltanul hagyta el a lugast és hazafelé ballagott.

Habozó lelkében ezer ké e ly bukkant föl. Bárha nem is a dolgok lényegét sértené, hanem csak a formát, szabad e hivatalos állásában ilyesmit tennie, szabad-e hibát elkövetnie? . . .

Midőn szigoruan bírálgatva szándékait, házához ért, velőtrázó, fájdalmas sikoltás hangzott az udvarban.

— Isten látja, mit szenvedek s Isten bocsássa meg neked, hogy nem akarsz a Sárosba küldeni, két rövid hétre csak; a kénköves me legforrás helyreállítaná egészségemet, holott így pokoli kinok közt elveszek . . .

A vén asszony zokogva sirt, mintha hálátlan gyermeke szivtelenségét siratná.

Mátyás elfordítá tekintetét a könnyező anyától és sajjó szivvel a szobába sietett.

— Mi hírel jött?! — e szavakkal fogadja Aranka, — ha rossz hírt hozott, nem akarok élni egy percig sem! . . .

Szegény Mátyás, szó lanul tekintett leányára. Láttá volt rendre lefoszlani a pirt imádott gyermeke arcáról s most látta az aggodal-

mat, mely szenvedő kifejezést adott annak, földulta tán szive mélyeit; gyöngének s törékenynek tetsze, mint a kerti lilium, melyet egy zord szellő tövön metsz.

E látványt tovább el nem viselhette. föltámadt benne minden, mi fájó s megható s mi habozó elméjét gyors elszántságra hangolja.

— Lelkemre jó hírel jövk! Kialt föl mohó izgalommal s Andort nem hagyjuk elveszni!

Erre kalapja után nyulva, gyorsan kirohaat a szobából s egyenesen a korcsma telé siet.

Icig az ablakból látta jönni s elébe ment, hogy a kapunál bevárja.

— Megfontoltam mindent, — mond Mátyás, a pénzre nélkülözhetlen szükségem van, jer holnap a helység házához, elvárlak.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, szept. 28.

Oszták hitelrészvény	—	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
Leszámitoló bank	—	—	743.75
Rimamurányi	—	—	561.50
Oszták-m. államvasuti részv.	—	—	602.25
Közuti vasut	—	—	552.—
Városi villamos vasut	—	—	269.—

A gabonátőzsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, szept. 28.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.86
Tengeri jul.	—	6.69

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. szept. 28.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	94.50
Magyar nyeresemény sorsjegy kölesön	—	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	—	—	145.—
Oszták járadék papírban	—	—	97.25
Oszták járadék ezüstben	—	—	99.—
Oszták járadék aranyban	—	—	116.50
Oszták korona járadék	—	—	97.50
1860. oszt. államsorsjegyek	—	—	150.25
Oszták magyar bankrészvény	—	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	—	748.—
Oszták hitelbank-részvény	—	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	—	689.50
London vista	—	—	240.—
Páris vista	—	—	95.50
20 márkás arony	—	—	23.51
20 frankos (Napoleon)	—	—	19.09
Német birodalmi márka	—	—	117.62

Dr. VÖSKICS GYULA.

Gerstenbrein Tamás és Társa

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador Siremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyszintén régi sírkövek renovalását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és s i r k ő g y á r .

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Közponri iroda Nagyszében Fleischer u. 17.

Fióktelepek:

Déva. Kolozsvár. Bánpatak

Házassulandók figyelmébe!

Menyasszonyi kelegyét Váznat és Fehérneműt csakis a

Strohmayer Pál
cégtől vegyünk!

Raktár: Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám.
a kishíd mellett.

Telefon 166. Telefon 166

Klein Testoerek

angol vászon- és zseftek francia pouplin és delin, Sveici himzet batiztok, Tüll és esipke szöveteiket feltűnő olcsó árban áruljuk el, bordür Volin 27 kr. blus zsefr 25 kr.

Zöldfa-utca elején Háasz féle helyiség.

Székely Imre

elsőrangú uri- és női fehérnemű tisztító intézete

Nagyvárad Színház-utca 4.

Hant Frigyes

üveg- és porcellán kereskedése Nagyvárad, Kossuth-utca, Mezey-ház.

Telefon szám: 474.

Alapított 1890.

Rosenzweig Róza
Párisi mellfűző műterme

Nagyvárad, — Telefon 632. — Rákóczi-ut 3

Bartos A. és Tsa

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 2. Bazár-épület.

Kiszárolagos harisnya és ernyőkülönlegességek. — Állandó nagy raktár férfi-, női- és gyermek-harisnyákban s keztyükben a legegyszerűbből a legfinomabbig, továbbá eső- és naperngők. — Folytonos újdonságok! — Javítások gyorsan eszközöltetnek. — Pontos kiszolgálás. — Szolid árak. —

Preis R.

Paplan, madrac, szalmazsákok, paplanlepedő, párnahuzat toll állandóan kapható az ágynemű raktárban

Kossuth-utca 12.

Kovács József

katonai- és polgári cipész.
Ortophéd munkák.

Nagyvárad, Beöthy Ödön-utca 35.

Jony Lajos margittai kir. bir. végrehajtótól.

610—1908. sz. v. h. t.

Arverési hirdetmény.

Közhirre teszem, hogy a budapesti VI. ker. kir. járásbiróság 1907. Lp. XI. 421—2. számú végrehajtást rendelő és a margittai kir. járásbiróságnak 1908 V. 297—2. számú kiküldő végzése folytán dr. Bárczay Gyula ügyvéd által képviselt Szalai és Bárczay budapesti cég végrehajtató javára Margitta községben az 1908 év augusztus hó 21 napján 58 kor. 90 fill. tőke és járulékaik erejéig alapfoglalt ingóságokat: lovakat és szekereket Margitta községben a Fazekas utcában, végrehajtástszenvedőnek házában lévő lakásán az 1908 év október hó 2 napjának délelőtti fél tíz óraker nyilvános birói árverésen elárverelem.

Margittán 1908. év szeptember hó 19 napján.

Jóny Lajos,
kir. bir. végrehajtó.

ÉRTESÍTÉS.

Legolcsóbb bevásárlási forrás

rőfös és divatáru-cikkekben
— Kossuth-utca elején —

Pollák Zsigmond

divatáruházában van, hol a **tulhalmozott nagy raktár** kissebitése végett minden itt fel nem sorolható cikkek **meglepő olcsó árban lesz árusítva.** — Tisztelettel

POLLÁK ZSIGMOND

Tenyész sertés eladás.

A báró Königsarter-féle kiállításon többször első díjjal kitüntetett **mangalica-sertés állomány 160 drb 2-3 hasas koca 30 drb 1 1/2-éves tenyészkan**

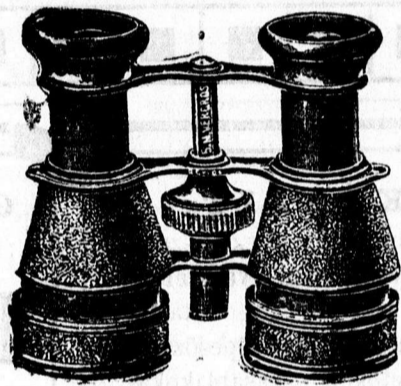
eladó.

Ugyanott iskolázott kiváló szép növésű 180—220 centiméter magas

Lucz fenyők

kaphatók. Ára helyben földtömbbel kiásva 100 drb-nál a 1 kor. 1000 drb-nál a 90 fillér. Csomagolva vasuti állomáshoz szállítva 20 fillérrel több

Kisszántói uradalom
u. p. Bors Biharm.

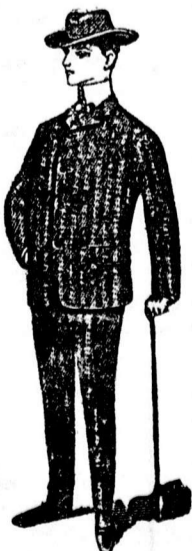


Megfelelő szemüvegek orcsiptetők, francia színházi látcsövek, kipróbált hőmérők, mérnöki műszerek nagy választékban kaphatók

Klein Húgó

látészernél Nagyvárad, Rákóczi-út (Orsolya zárdá.)

Javítások rögtön eszközöltetnek!
!! Saját műhely!



Iskola idény beálltával

fedezzük szükségletünket kész fiu- és gyermek-ruhákban csakis

Kálmán Ferencz

férfi-szabó, kész ruhaáruházában.

Nagyvárad, Rákóczi-út.
(az Orsolya-zárdával szemben.)

legjobb helyen készült munka, utólag lehetetlen olcsó szabott árak, ::





STERN JAKA

első nagyváradai villanyerőberendezett réz és öntődéje, épület díszbucagos, és vízvezeték felszerelt.
Nagyvárad, Kert-utca 1.
Városi és vidéki telefon 194.

Készít é. carut, gépteliszereleéseket, fém- és sárgaréz, nyersöntvények, bármennemű cse-

gök, harangok, szivattyúk, fecskendők, víz- és gőz-vezetékekhez szükségeltető sárgaréz és fém munkákat, mindennemű épület- és tisztmühádagos munkákat, vízvezeteki berendezéseket. Saját találmányu és a m. kir. József-műegyetem által engedélyezett ACETYLEN fejlesztő készülékeimmel felszerelék városok, kastélyok, szállodák, vendéglők és magánlakásokat.
Költségvetést bármely szakra díjmentesen eszközök.



Gőzmosóda vegytisztítógyár

Nagyvárad, Gilányi-utca.

Mos, vasal s vegyileg tisztít

Mindennemű fehérneműek mosását a legnagyobb pontossággal eszközöljük. — A vegyi tisztítóknban női és férfi-ruhák, blousok, függönyök, szőnyegek a legszakszerűbben lesznek elkészítve.

A ruhák el- és hazaszállítását saját kocsijainkkal eszközöljük.

Vidéki és városi telefon szám 308.

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyílt meg az Európa remek herthelyisége. Kötünö egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglős saját te mész, kitünö boraival, finom Dréher sörrrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékeltek. Az előkelően berendezett szállodat és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

Kevéssé használt

irodai rács pénztárasztallal, továbbá két vasajtó és egy vasablak eladó. Bővebbet **Magyar bank** részvénytársaságnál.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű zenekedvelő közönséget, hogy a Szent János utcai 1. sz. alatt levő raktáramban nagy választékban vannak



ZONGORÁK
és
PIANINOK

eladásra, hangversenyre, estélyekre ugy-szintén

havi bérletre igen olcsó árban számítva. — A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özr. Mustó Jánosné.

FOGAK

3 koronától feljebb; csapfog 5 korona és 8 korona. aranyfog 16, 18, és 20 korona. Vállal minden e szak-
mába vágó munkát olcsó árban és jótállással

FOGMÜTEREM Nagyvárad, Rákóczi-ut 22.

KÉSZIT:

Mindennemű vasszerkezeteket, vashidakat, vasszerkezetű vitzornnyokat, vitzartányokat, — csigalépcsőzetet, tüvegteőket, vasablakokat, modern vasrácsozatokat, különleges takaréktüzhelyeket.

Géperőre berendezett vasszerkezet, épület, mü-
lakatos, sajtoló és csavargyártó telep

HRAZDIL EMIL Nagyvárad, Rózsa-u.
Saját-ház.

Mindennemű lakatos árukban nagy raktár. Vidéki szállítasokra berendezkedve. — Tanulok felvétetnek.

KÉSZIT:

M. kir. szab. ablak szellőztetőt, szab. önműködő ajtócsukót. Padlásvilágító és szellőztetőket. Fa és acélredőnyöket napellenzőket, vas és réz portálékat, mindennemű lakatos áruk gyártója.

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

kész női és gyermek ruha áruháza Nagyváradon.
Rákóczi-ut Bémer-tér sarkán.

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női és gyermekruha áruháza **Wéber Testvérek.**

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész női pongyolák, aljak és fehérneműek olcsó bevásárlási forrás.

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap alatt készülnek.

Mérték utáni megrendelések elfogadtatnak.

